

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ

Канд. екон. наук, доц. Орлик О.В.
Одеський національний економічний університет

Проблеми забезпечення сталого розвитку вітчизняних підприємств та підвищення рівня їх економічної безпеки мають в даний час особливе значення

для стабільності економіки, яка функціонує в умовах глобалізації економічного простору, загострення конкурентної боротьби, збільшення кількості загроз.

Незалежність економіки, її стабільність, стійкість, здатність до постійного відновлення і успішного розвитку є основними умовами економічної безпеки. У свою чергу, економічна безпека також передбачає тільки стійкий розвиток. Таким чином, спостерігається нерозривний взаємозв'язок між поняттями сталого розвитку та економічної безпеки країни, регіону або підприємства [1, с. 94].

В сучасних умовах суб'єкти господарювання будують систему управління підприємством на засадах сталого розвитку, і спрямовують свою діяльність на підвищення конкурентоспроможності підприємства, забезпечення його фінансової стійкості, ефективне функціонування на ринку, зниження матеріаломісткості виготовленої продукції, покращення робочих місць працівників тощо.

Оскільки підприємство є складною системою, що знаходиться в постійній взаємодії із зовнішнім середовищем, то динаміка його функціонування повинна забезпечувати внутрішню цілісність його структури. Всі елементи цієї системи тісно взаємопов'язані між собою, так що зміна одного елемента неминує спричинити за собою відповідну зміну іншого.

Більшість підприємств дотримується забезпечення сталого розвитку у розрізі трьох його основних компонентів, таких як економічна діяльність, соціальний захист та захист навколишнього середовища.

Підґрунтям побудови концепції сталого розвитку підприємства мають стати ряд принципів, серед яких:

- принцип інтегрованості: при розробці та реалізації заходів по досягненню цілей сталого розвитку слід знаходити компроміс, максимізувати синергетичний ефект економічного зростання, соціального благополуччя та захисту навколишнього природного середовища;

- принцип передбачення й запобігання: при розробці та реалізації заходів щодо забезпечення сталого розвитку слід знаходити більш дешеву та менш ризиковану альтернативу ліквідації збитків;

- принцип всеохопленості: досягнення цілей сталого розвитку не може бути формальним, підприємства повинні прямувати до досягнення показників, які перевищуватимуть середні величини, максимізувати позитивні фактори і скоротити явища, які негативно впливають на стійкий розвиток;

- принцип екологізації виробництва: збереження сучасного стану навколишнього середовища, незважаючи на безповоротні зміни; перехід на екологічно безпечні технології задля зниження рівня техногенного навантаження на довкілля;

- принцип підзвітності: визначення підприємством рівня впливу його діяльності на оточення та необхідності брати на себе відповідальність за такі дії; обов'язкове проведення екологічної експертизи та аудиту на підприємстві [2; 3, с. 186].

Діючий механізм сталого розвитку дає змогу підприємствам не тільки легко адаптуватися до змін навколишнього середовища, але й постійно розвиватися.

Механізм управління сталим розвитком підприємства включає такі етапи, як: формування основ управління сталим розвитком; аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища; оцінка значущих чинників і перевірка їх відповідності умовам розвитку; аналіз і оцінка сталого розвитку підприємства; розробка управлінських рішень і рекомендацій управління сталим розвитком; оформлення звітності [3, с. 187].

Слід зазначити, що складні економічні умови функціонування вітчизняних підприємств збільшують ймовірність виникнення зовнішніх і внутрішніх загроз. Тому, для формування стратегії сталого розвитку, підприємству необхідно ідентифікувати фактори загроз його економічній безпеці.

Серед зовнішніх загроз для підприємства можна відзначити: промислове шпигунство (викрадення інформації, яка є комерційною таємницею); шахрайство з боку контрагентів, припинення надходження коштів від контрагентів через погіршення їхнього фінансового стану, банкрутство контрагентів, вплив злочинних організацій та осіб (рейдерство, вимагання грошей), корупція з боку наглядових органів тощо. Однак значно сильніший вплив на безпечний розвиток підприємства чинять внутрішні загрози, серед яких можна відзначити: умисні або ненавмисні дії співробітників організації, що наносять матеріальну шкоду підприємству, призводять до втрати його престижу, відкриттю конфіденційної ділової інформації стороннім особам та інших втрат.

Тому своєчасне виявлення, попередження і нейтралізація різних видів загроз повинні стати важливими завданнями у діяльності кожного підприємства. Серед методів захисту від загроз і нейтралізації їх негативних наслідків можна відзначити такі: ухилення від загроз, локалізація загроз, передача ризиків від загроз, компенсація, диверсифікація, лімітування. Хоча кожен з методів має свої обмеження в застосуванні, проте, їх розумне поєднання сприяє зниженню рівня ймовірності настання загрози та її впливу на економічну безпеку підприємства.

При діючому механізмі управління сталим розвитком підприємства та організації належного рівня його економічної безпеки, використання внутрішніх і зовнішніх ресурсів (матеріальних, економічних і трудових) забезпечує стабільний розвиток підприємства на основі перевищення доходів над витратами, зростання прибутку підприємства при збереженні його платоспроможності та при допустимому рівні зовнішніх і внутрішніх ризиків сьогодні та найближчим часом. В короткостроковому періоді сталий розвиток досягається відповідністю наявних на підприємстві ресурсних можливостей ресурсним потребам. З розвитком підприємства відбувається процес зниження його стійкості внаслідок зростаючої потреби у ресурсах. Сталий розвиток підприємства в довгостроковому періоді досягається відповідністю внутрішнього середовища підприємства вимогам, що пред'являються зовнішнім середовищем, а темпи розвитку підприємства відповідають темпам розвитку ринку.

Наприкінці відзначимо, що в сучасних умовах господарювання створення умов для сталого розвитку та підвищення рівня економічної безпеки стає метою функціонування підприємства, досягнення якої передбачає не лише ліквідацію можливих загроз його фінансово-господарській діяльності, але й безперервну підтримку сталого та економічно ефективного розвитку, формування безпечної стратегії розвитку підприємства.

Література: 1. Самаль С. А., Самаль Л. С. Устойчивое развитие предприятия и экономическая безопасность государства. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 3. С. 92–99. 2. Осадча О. О., Гришкевич П. М. Сталий розвиток економіки як невід'ємний фактор економічної безпеки підприємства. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/214877543.pdf> (дата звернення: 19.03.2021). 3. Дем'яненко Т. І. Сталий розвиток вітчизняних підприємств в сучасних економічних умовах. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 185–188.